Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: M. Emin Kuştürk

İdarehanesi: Cemalnadir sokak, No. 4 Ankara cad. - İstanbul

9 AĞUSTOS 1951 PERŞEMBE

Sayı: 6

İşçi Hakkı

HAFTALIK SİYASÎ MÜSTAKİL GAZETE

Perşembe Günleri Çıkar

Başyazarı: Kemal Sülker

Yıl: 1 — Fiyatı 10 kuruş

Gelecek Sayıda:
YUNUS ÇİMENTO İŞÇİLERİ ARASINDA ENTERESAN BİR RÖPORTAJ
KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİİ İŞÇİLERİNİN İSTEKLERİ
AMERİKALI SENDİKACI İ. BROWN VE YANILDIĞI NOKTALAR

Hayat Pahalılığına Dayanamıyan işçiler Ücretlerine Zam İstiyorlar

Bir kısım fabrikalarda Sendikalar vasıtasiyle toplulukla iş ihtilâflarına baş vuruldu...

Pahalılık Karşısında İşçilerimiz

Kemal SÜLKER

Son günlerde sayıları bir hayli artan toplulukla iş ihtilâflarının ifade ettiği mâna şudur:

Ücretler az, fiyatlar yüksek, geçim imkânı çok güç!

Toplulukla iş ihtilâfları çıkararak ücretlere zam istiyen işçiler ilk zamanlarda, İstanbul ve İzmirde görülürken, şimdi yurdun her köşesinde aynı isteklere ve aynı tahkim tüzüğü imkânlarına baş vuranlara rastlamaktayız. Bu da gösteriyor ki, hayat pahalılığı bütün memleketi kaplamıştır ve çalışan insanlar, hayatın bütün ağır yükünü taşıdıkları halde en büyük hisseleri bulunan «nimet» lerden faydalanamamaktadırlar.

«Her nimet bir külfet mukabilidir» dendiği halde bütün külfetlere katlananların bu nimetlerden pek az istifade etmeleri, sosyal adalet ölçülerinin dışında kalındığını gösterir.

938 yılına nisbetle yüzde 300 ü aşan bir pahalılık karşısında bulunan işçiler o zamandan beri pek az değişen ücretlerle yaşamağa mahkûm bırakılmış gibidir. İşçilerin artan pahalılık nisbetinde zam görmelerini istemek en makul çare gibi görünürse de bunun yeni bir hayat pahalılığına yol açacağı iddia edilebilir. Bu takdirde fiyatları 938 seviyesine, yani İkinci Cihan Harbi öncesi derecesine düşürmenin sağlanması fikri hatıra gelebilir. Hükûmetin bu başarıyı göstermesine takip edilegelen dış ve iç politikaların engel olacağına şüphe yoktur.

Bu bakımdan Haziran ayında dünyanın üç muhtelif yerinde yapılan ve üç muhtelif karara bağlanan olayları hatırlamamak imkânsızdır.

Bilindiği gibi Türk işçilerinin de müşahit olarak katıldığı «Hür Sendikalar Birliği» İtalyada, «Dünya Katolik İşçileri Federasyonu» Fransada, «Dünya Sendikalar Federasyonu» da Avusturyada toplanmıştı. Bu üç işçi teşekkülü de şu sorunun cevabını araştırdı:

«Ağırlaşan hayat şartları karşısında işçi sınıfının alım kabiliyeti nasıl yükseltilmelidir?»

Belli ki bütün insanlar aynı dertle, pahalılık belâsı ve işçi sınıfının sıkıntı içinde kıvranması dâvasiyle meşguldür.

İtalyada yapılan içtimada demokratik işçi teşekküllerinin, içtimaî ve iktisadi gayeleriyle birlikte totaliterci tehlikeye karşı mücadelesini sağlamak için müşterek tedbirler alınması kararlaştırıldı. Bu tedbirlerin Batı dünyasiyle Doğu dünyası arasındaki soğuk harbi devam ettirmek ve hattâ şiddetlendirmek olduğu anlaşıldı.

Fransadaki toplantıda hayat pahalılığı ile mücadele için ücretle-

(Devamı 3 üncü sayfada)

Şehrimizde, Tunçbilekte ve Gaziantepteki zam talepleri ve zammı önleyici garip bir imtihan usûlü

Hayatın gittikçe pahalılaşmasına rağmen işçi ücretlerinin pek cüz'i miktarda arttırılmış olması, işçi sınıfının yaşama imkânlarını ve geçinme şartlarını gittikçe güçleştirmektedir. Aldıkları düşük ücretlerle geçinemiyen işçiler yer yer toplulukla iş ihtilâfları çıkarmak zaruretinde kalmışlardır.

Esasen Ticaret Odasının neşrettiği geçim endeksi işçilerin reel ücretlerinin hiç mesabesinde olduğunu göstermektedir. Yapılan istatistiklere göre; 938 yılının Haziran ayında 113 lira 77 kuruşla geçinen 5 nüfuslu bir aile, bu yıl ayni ayda 356 lira 50 kuruşla orta halli bir hayat sürebilmiştir. Bu, yüzde üç yüzü aşan pahalılığa rağmen ücretlerde yüzde 20 gibi pek cüz'i bir artış olmuştur.

Kâfi gıda alamıyan işçilerin maruz kaldığı verem, umumi za-

(Sonu 4 üncü sahifede)

Debağ ve Deri İşçileri Sendikası üyeleri Sendika binası önünde

Acı haber

2,5 milyonluk yün ipliği ithal edilecek

Ankara (Özel) — Hükûmet 2.5 milyon liralık kamgarn yün ipliği ithaline müsaade etmek için teşebbüslere girişmiştir. İplik ithaline müsaade edilirse en azdan 5000 işçi iş bulamıyacak, Sümerbank ve hususî fabrikalar büyük bir buhranla karşılaşacaklardır.

Tütün işçilerinin bir kısmına kanuna aykırı olarak sigorta primi ödetilmek isteniyor... Fakat!..

Prim ödemiyen işçiler de var!..

Bir kısım tütün işçileri, süreksiz işlerde çalıştırıldıkları halde ihtiyarlık sigortasına tâbi tutulmaktadır. Birçok işçilerden kanuna aykırı olarak prim kesilmektedir.

İmalât kısmında çalışan işçilerin de bir kısmından prim kesilmekte, bir kısmından da kesilmemektedir. Bu arada Abdi Fuat Aker tütün deposunda imalât kısmında çalı-

(Devamı 4. sahifede)

Miting yerine Basın Toplantısı

Basın Teknisyenleri Sendikası, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğine bir yazı göndererek

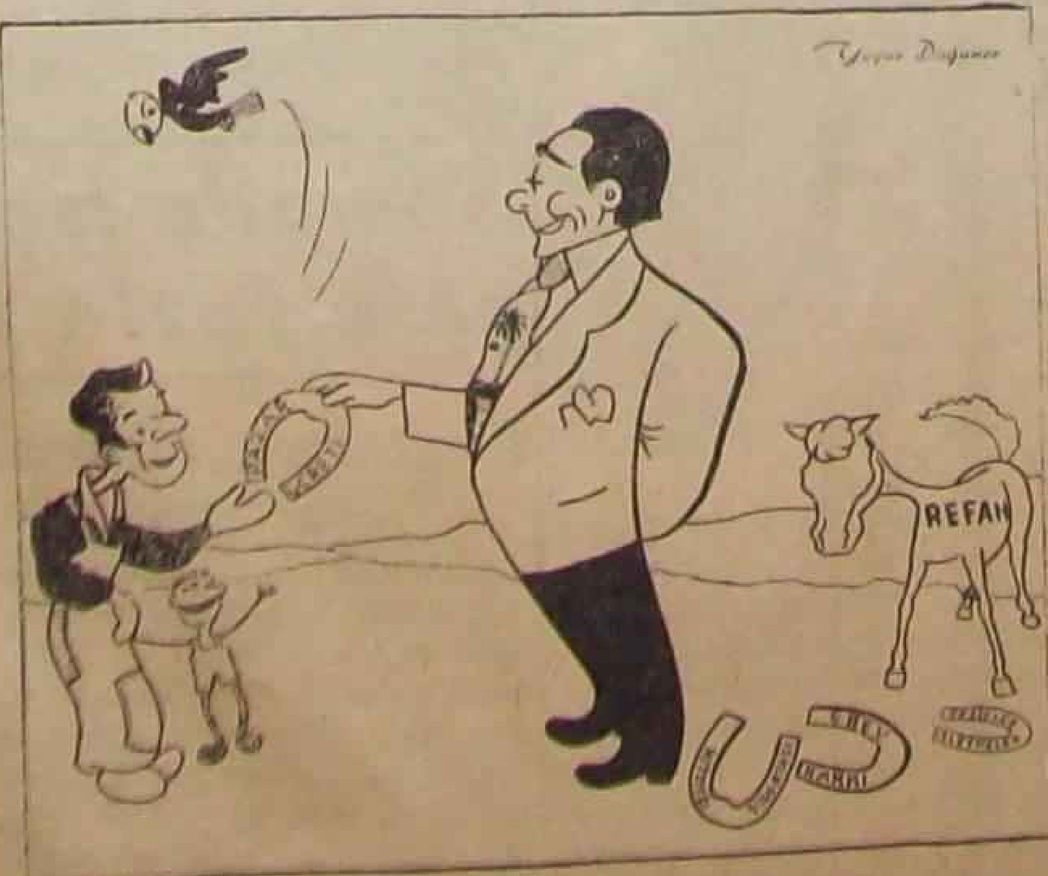
(Devamı 4. sahifede)

Sefaletin sebep olduğu cinayet

Tokat (Özel) — Semerkant mahallesinde bir çocuk babası ve Amasyada amelelik yapan Recep, karısı Nadideyi bıçaklamak suretiyle öldürmüş ve kaçmıştır. Cinayetin sefalet ve geçimsizlik yüzünden işlendiği anlaşılmıştır. Firarî katil zabıtaca aranmaktadır.

İŞÇİ HAKKI — Her türlü felâketin sebebi işsizlik ve sefalettir. Zavallı Recep, geçindiremediği karısının açlık içinde ölmesine tahammül edememiş ve bu kötü cinayeti işliyerek kendisini de mahvetmiştir. Cinayetle-

(Devamı 4. sayfada)

İŞİMİZ ÜÇ NALLA BİR ATA KALDI ...

Ayancıkta doktor ve eczane ihtiyacı

Ayancık (Özel) — Devlet Orman İşletmesi Ayancık Kereste Fabrikası işçileri 5 yıldan beri zam alamamışlardır.

Bilhassa doktor ve eczane yokluğu çeşitli ıstıraplara sebep olmaktadır. Geçen gün Zindan bölgesinde bir işçinin bacağı kırılmak tehlikesi geçirmiştir. Doktor ve eczane yokluğu yüzünden işçi iki gün sonsuz acılar içinde beklemek zorunda kalmıştır. Nihayet hasta Sinop hastanesine gönderilmiştir. — İ.S.

İş Mahkemelerine karşı sabotaj var!..

işveren temsilcileri mahkemede vazife görmemeğe başladılar

Cumartesi gününden itibaren şehrimizdeki iki iş mahkemesi çalışamaz ve dâvalara bakamaz hale gelmiştir.

Hâdise şudur:

İş mahkemesinde bir işçi, bir işveren, bir de hukuk yargıcı «Hâkimler heyeti» ni teşkil etmektedir. İşçi hâkimlerle işveren hâkimler geçen yıl seçilmiş ve iş mahkemeleri kurulunca işçi ve işveren hâkimler celselere iştirâke başlamışlardı. İşçi hâkimlerinden Mehmet İnhanlı ve Seyfi Demirsoy, hiç

(Devamı 4. sayfada)

Sendikalar Birliğinde istifa temayülleri

Birlik üyesi İsmail Kılıç istifa etmenin hayırlı olacağını söylüyor...

Ekmek, simit, un ve unlu mamulât işçileri Sendikası başkanı Hüseyin Şahin'in bu sendikaya üye yazılamıyacağı vilâyet tarafından ilgili teşekküle bildirilmiştir. Bu yüzden Hüseyin Şahin'in Sendika Başkanlığından istifası kararlaşmıştır. Yakında bu sendikanın Genel Kurul toplantısı zarurî görülmüştür.

Diğer tarafdan mezkûr sendika'nın başkan vekili ve İşçi Sendikaları Birliği Yönetim

(Devamı 4. sayfada)

İsmail Kılıç

Şişe Cam İşçileri Sendikası Çubuklu Şubesi işe başladı

Şişe ve Cam İşçileri Sendikasının Çubuklu şubesi yönetim kurulu vazifeye başlamıştır. Başkanlığa Mehmet Göçmen, sekreterliğe Ahmet Demiray, veznedarlığa Etem Akçagül getirilmiştir. Başarılar diler, tebrik ederiz.

DARILMACA YOK — istanbulda işçiler de var!..

Zaman zaman bazı fıkra muharrirleri sorarlar:

«— Bu şehirde Belediye var mıdır?»

Bu sorunun cevabını biz verecek değiliz. Fakat Vali ve Belediye Reisinin mevcut olduğu muhakkaktır. Hem de Ordinaryüs Profesörlüğü, Doktorluğu ve sayısız teşekküllerin fahrî başkanlığı ile mevcuttur. Biz işte bu unvanları bol reise şunu hatırlatmak istiyoruz:

Bu şehirde işçiler de vardır. Hem de sayıları bir hayli kabarık olarak.

Bunu hatırlatmaktan maksadımız şudur:

İşçilerin bir mesken dâvaları vardır. Fakat Belediye bununla ilgilenmez. Üstelik çoğu işçi olan gecekondu sakinlerini tedirgin eder.

İşçiler geç vakit işten çıkarlar. Fakat Belediye bunu hesaba katmaz. İşçilerin oturduğu mahalleler elektrik ihtiyaciyle yanar tutuşur.

İşçileri evlerine götürecek vasıtalar ayaklardır. Fakat bu ayakalrın çamura batmadan, çukurda burkulmadan, suda ıslanmadan vazifesini yapması Belediye tarafından düşünülmez. Cibalideki Hisaraltı yolu senelerden beri bataklığı, çukurları ve karanlığiyle sürünür.

Kadın işçiler geceleri de çalışırlar. Sabaha karşı karanlıkta evlerine dönmek için bir tek vasıta bulamazlar. Fakat Belediye Spor Sarayındaki eğlencelere katılan parası bol vatandaşlara hususî otobüs tahsis eder de kadın işçileri düşünmez.

İşte bütün bunları bildiğimiz için hatırlatmak istiyoruz:

Bu şehirde işçiler de yaşıyor. Kervansarayda eğlenen beş on milyoner, Taksim Gazinosunda zevk ve safa süren yüzlerce ithalât, ihracat taciri ve komisyoncu, Boğaziçinde dinlenen dünyalığı bol aileler, Adalarda beslenen zenginler Belediyenin hizmetinden memnundurlar, biliyoruz. «Fıkara babası», «Halk adamı» Vali ve Belediye Başkanı, şu sayıları yüz binleri aşan işçileri de biraz hatırlamak zahmetine katlansa ya...

ŞİMŞEK

Sendikaların uğraşacağı iktisadî meselelerin bazıları hakkında notlar...

Yönetim Kurullarına düşen ilk iş kendi kuvvetlerinin miktarını bilmektir

Yazan: M. Emin KANTÜRK

Sendikacıların esas vazifeleri konusu üzerinde ileri sürdüğümüz fikirler (İşçi Hakkı, sayı 4), işçi çevrelerinde geniş bir ilgi uyandırdı. Bilhassa sendikacıların nelerle uğraşmak zorunda olduklarını da etraflıca izah etmemiz istendi.

Bugün sendikalarımızın liyakatli ellerde bulunduğunu ileri sürmek fazla nikbinlik olur. Esasen Profesör Orhan Tuna bir eserinde (Grev Hakkı, İş Mücadelelerinde Yeri ve Ehemmiyeti), bu meseleye de yer vererek şunları belirtiyor:

«1947 den sonra, memleketimizde yeni işçi sendikaları birçok yeni ve mudil vazifelerle ortaya çıkınca ehil insanlara olan ihtiyaç kendini şiddetle göstermiş oldu. Bugünün en mühim vazifesi yeni aktif âza kazanmak ve bunları sendikacılık hareketleri için talim ve terbiye etmektir... Bizde işçi hareketlerinin sevk ve idaresi itibariyle sendikalarımızın kuvvetli şeflere sahip oldukları maalesef iddia edilemez.»

Bu realiteyi böylece kaydettikten sonra sendikacıların uğraşmağa ve halletmeğe mecbur oldukları meseleleri sıralıyalım:

1 — Sendikacılar (Yönetim Kurulunda vazife alanlar) her şeyden önce kuvvetlerinin ne olduğunu ve bu kuvvetlerin mücadele kıymetini bilmek zorundadır. Yani sendika üyelerinin çalıştığı iş kolunda kaç işçi vardır ve bunlar şehirler itibariyle nasıl dağılmıştır? Bu soru mümkün olan doğrulukla cevaplandırılmalıdır. Böylece -bilfarz- şehrimizde kaç mensucat işçisinin çalıştığı ve bütün Türkiyede kaç mensucat işçisinin bulunduğu bilinmelidir. Sonra bu işçilerin kaçı sendikaya üye yazılmıştır; üyelerden ne miktarı aidat ödemektedir? Bunlar da tesbit edilmelidir.

Bilhassa işçilerin cinslere ve yaşlara göre miktarı mutlaka bilinmeli, bunların okuyup yazma bilenlerinin sayısı tesbit edilmelidir.

Bu malûmat elde edildikten sonra sendika yönetim kurulu mensupları, kendi iş kollarındaki işçilerin en az yüzde 75 ini sendikaya muntazaman aidat veren üyeler haline getirmek için ne mümkünse yapmalıdır. Bu suretle sendikanın dayandığı sağlam ve kuvvetli bir kütle elde edilmiş hattâ sendikacıların meşgul olacağı dâvalar kendiliğinden ortaya çıkmış olur.

2 — Sendikacıların üyelerine tahakkuk ettirmekle vazifeli oldukları ilk iş ücretlerinin arttırılması, ikinci iş de çalışma saatlerinin azaltılmasıdır. Bu bakımdan yönetim kurulu üyeleri kendi iş kollarında çalışan işçilerin mensup oldukları fabrikalarda almakta oldukları ücretleri birer liste halinde hazırlamalıdır. İşçisine en az ücret veren fabrikadan başlıyarak kademe kademe yükselmek şartiyle iş ihtilâfları çıkarmalı ve işçiler arasındaki ücret farkını kaldırmalıdır. Bunu müteakip da hayat şartlarının ağırlık derecesine göre üyelerinin en az orta halli bir hayat seviyesine ulaşmalarını sağlamak için toplu halde mücadeleye başlamalıdır. Kanunların verdiği bütün imkânları ve vasıtaları kullanarak yapılacak bu haklı uğraşmalar, işçilerle sendika idarecileri arasındaki itimat ve sevgi bağlarını arttırır. Bir yandan ücret arttırılmasına doğru gidilirken bir taraftan da iş gününün kısaltılması yolları araştırılmalıdır.

3 — Sendikacılar, üyelerinin sağlığını korumakla de mükelleftir. Bunun içindir ki iş şartlarının hafifletilmesi istenirken iş yerinin sıhhî olması için gerekli teşebbüslere de girişilmelidir. Kanunların emrettiği her türlü kazayı önleyici tedbirlerin alınıp alınmadığı tesbit edilmeli, havalandırma, toz emme, hararet derecesini muhafaza etme gibi işlere yarayan teknik vasıtaların teminine önem verilmeli, işçilerin iş yerine fabrikalar tarafından kiralanmış veya hazırlanmış nakil vasıtalariyle gidip dönmeleri, böylece soğuktan, sıcaktan, tozdan ve zaman kaybından korunmaları sağlanmalıdır. Muayyen hastalıkların baş gösterdiği zamanlar (grip salgını, çiçek, tifüs) işçilerin aşılanmalarına ve koruyucu ilâçlar almalarına birinci derecede ehemmiyet verilmelidir. Çünkü işçinin hastalandıktan sonra karşılaştığı güçlüklerin neler olduğu malûmdur. Bu yüzden sendikacılar, üye arkadaşlarının sağlığına âzamî titizliği göstermeli, iş elbiseleri, eldiven, çizme ve gözlük gibi lüzumlu ihtiyaçların karşılaşmasını temin etmelidir.

4 — İşçilerin iktisaden kalkındırılmalariyle birlikte sınıfi kültürlerinin de elde edilmesine dikkat gösterilmelidir.

Hatırlar mısınız?

HÂLÂ ÖYLE MİDİR DERSİNİZ ?

945 te Kartal Çimento Fabrikası işçilerinden birisi, o zaman gazetelere şunları söylemişti:

— Fabrika taş ocaklarını ister kendi işletir, ister müteahhide verirdi. Bu sefer kalktı, yalnız ocağı değil, bu ocakta çalışan 80 ameleyi de müteahhide devretti. «Ne yapıyorsunuz? Kendinize gelin!» dedik. «Biz serf miyiz? İşçi müteahhide satılır mı? Nerede yaşıyoruz?» dedik. Nerede yaşıyacağız? Kartaldaki Belçika müstemlekesinde!

SICAKTAN BUNALAN İŞÇİLER

948 Haziranındaki sıcaklar yüzünden Bakırköy bez fabrikasının dokuma dairesinde 6 ve 7 nci kısımlarda çalışan işçiler bunalmışlardı. İşletme şefi Enver Eken'e işçiler adına müracaat eden İzzet Furtun usta, hava almak için camların açılmasını istemiş, fakat ret cevabiyle karşılaşmıştı. Bunun üzerine bazı işçiler hava alabilmek ve sıcaklardan bunalmamak için camları kırmıştı. 16 Haziran 948 günü de, kırılan birkaç cam yüzünden İzzet Furtun ustanın başına bir hayli iş açılmıştı.

ÖYLE MİSAFİRE BÖYLE EV SAHİBİ

1923 te İstanbula İngiliz İşçi Partisi Lideri Makdonald (sonradan Başvekil olmuştur) gelmişti. Kendisine İstanbul Amele Birliğinde bir ziyafet çekildi; ve Birlik başkanı şöyle konuştu:

«— Türkiye amelesi mutedildir, müfrit değildir. Sermayeye düşman değildir. Ecnebi sermayesinin nâfi olabileceğine kanidir.»

Meşrutiyet yıllarında ücret durumu ve ecnebi patronlar

Ecnebiler sermayelerini memleketimize babalarının hayrı için yatırmıyor. İşçileri sömürerek bire bin kazanmak istiyorlardı...

Yazan: TARİHÇİ

Meşrutiyetin ilk günlerinde türlü teşkilât ve grev hareketlerinin müsbet neticesi olarak, her ne kadar bu hareketlerin yapıldığı sahalarda ücretler az çok fazlalaşmışsa da geri kalan sahalarda kıpırdama bile yoktu.

Dünyanın en az ücret alan işçisi gene Osmanlı işçisi idi. Filvâki resmi istatistiklere göre 1913 te sanayide işçi ücret vasatisi 12-14 kuruştu. Umumi vasati böyle olmasına rağmen ücretler sanayi branşlarına göre hayli başkalık arzediyordu. Hattâ branşların müteferri kollarında da büyük farklar vardı. Gıda sanayiinde vasati ücret 11,8 kuruşu buluyordu. Fakat bu sanayie dahil konserve fabrikalarında 5 kuruşa kadar düşüyordu.

İnşaat sanayiinde vasatî ücret 13,8 kuruştu. Halbuki aynı sanayide çimento fabrikalarında 11,4 kuruşu geçmiyordu. Deri sanayiinde vasati ücret 13 kuruştu. Mensucat sanayiinde vasatî ücret 6,6 kuruştu. Aynı sanayiden ipek ipliği fabrikalarında ise 4 kuruşa bile varmıyordu. Matbaalarda vasati ücret 4 kuruştu.

Osmanlı ziraat işçilerine gelince, onların henüz ücretle çalıştıklarını kabul etmek güçtü! Zira ziraat işçilerinin ücreti ancak birkaç kuruştu.

Diğer taraftan işçilerin erkek, kadın ve çocuk oluşlarına göre ücretleri büyük farklar göstermekte idi. Meselâ tütünde erkek işçi 12 kuruş, kadın işçi 4, çocuk işçiler ise 2 kuruş ücret alıyordu.

Ücretlerin miktarı bakımından bu başıboş farklılığı tediye işlerinde sakatlık ve dalavereler tamamlıyordu. İşyerlerinde muntazam defterler tutulmuyordu. Hesaplar pek iptidaî idi. Öylesine ki İstanbulda 100 işçi çalıştıran bir müessesede işçi ücretlerine dair hesapların duvar üstüne tutulduğu görülmüştür.

Meşrutiyet senelerinde ücret bahsinde önemle durulacak noktalardan biri de ecnebi işletmelerde ücretlerin vaziyetidir. Memlekette hayli mühim bir işçi kütlesini çalıştıran bu müesseselerde ücretlerdeki nisbi düşüklük göze batacak bir halde idi.

Bunların arasında meselâ Fransız sermayesine bağlı Reji İdaresinin işletmelerinde işçi yevmiyesi vasati 10 kuruşu geçmiyordu. Çocuk işçiler ise ancak 2 kuruş alabiliyorlardı.

İngiliz sermayeli halı şirketinde vasati ücret 3 kuruştu. Şirketin Uşaktaki tezgâhlarında işçilere 2,2 kuruş, İspartada 1,9 kuruş, Sıvasta 1,6 kuruş ücret veriliyordu.

Alman sermayeli Anadolu Demiryolu Şirketinde ise ücret vasatisi 7 kuruşu geçmiyordu.

Ecnebi sermayesinin tamamen hâkim olduğu istihraç sanayiinde, bu arada kömür ocaklarında ise ücretler 5-6 kuruştu.

Görülüyor ki umumi ücret vasatisine nazaran ecnebi işletmelerinde çalışan işçiler aşağı yukarı yarı yarıya az bir ücret alıyorlardı.

Fakat doğrusu şu ecnebi işletmelerinde ücret durumu hiç de gayritabii addedilemezdi.

Ecnebiler sermayelerini buraya babalarının hayrına yatırmış olamazlardı. Elbette ki bire bin kazanmak için gelmişlerdi. Bu uğurda memlekette cana, mala, hürriyete kastededururken işçi sınıfı karşısında bedava çalıştırtmak emelinden başka hangi emel taşıyabilirlerdi?

Sivas işçilerinin mesken ihtiyacı

Sıvas (Özel) — 949 yılının 18 Mayıs günü kurulan «Endüstri ve Atelyeler İşçileri Sendikası» 5 aylık tatili faaliyetten sonra yeni bir hızla çalışmalara başlamıştır. Sabık iktidar zamanında tensikata tâbi tutulan 26 işçinin tekrar cer atelyesine dönmeleri sağlanmıştır.

Sendika, yardıma muhtaç 6 işçiye sosyal yardım faslından 185 lira vermiştir. 65 kişiye de borç olarak 667 lira ödenmiştir.

Yönetim kurulu, işçilere ev teminine uğraşmaktadır. Bu maksatla Belediyeden 84.000 metre karelik bir arsa satın alınacaktır. Yönetim kurulunun çalışmaları işçilerin askıda kalmış birçok işlerinin halline yardım etmektedir.

A.G.

Su İşçileri Sendikası için teşebbüs

Bazı işçiler, «İstanbul Su İşçileri Sendikası» adiyle bir sendika kurma faaliyetine girişmişlerdir. Bu sendikaya Sular İdaresinde, Feriköy atelyesinde, üzinlerde, Elmalı bentlerinde, Bakırköy artezi yenlerinde çalışan işçiler üye olacaktır. Tanınmış işçilerden Haşim Özmera teşebbüslerine devam etmektedir.

İşçilerin birer ev sahibi olabilmeleri için düşünceler...

İşçiler kooperatife ayda iki lira vermekle çok iş yapmış olurlar

Yazan: Baha TANSEL

«Hudutlu Sorumlu İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Yapı Kooperatifi» nin bugün cansız bir varlık gibi hareketsiz olduğunu görüyoruz. Geçen yazımızda bu durumdan kurtulmak için düşündüğümüz çareleri belirtmiştik ve demiştik ki:

Paranın bir kısmiyle hemen herhangı bir işçi bölgesinde 120 metre karelik bir arsa satın alınsın, mütebaki para ile de dört daireli, iki katlı bir apartıman inşaatına girişilsin.

Eğer bu yapılırsa, bunu takip edecek hareketler, kooperatifin büyük bir kuvvet olmasına yardım eder. Bunları da şöyle sıralıyalım:

1 — Bu inşaatın temeli törenle atılmalı, binlerce işçi bu törene davet edilmelidir. Orada işçiye gerekli propaganda yapılmalıdır.

İşçiye denilmelidir ki; kiracı olarak zaten bir hayli para ödüyoruz. Bu gidişle ömrümüzün sonuna kadar da öderiz. Bugünkü vaziyet devam ederse, işten çıkarıldığımız veya iş yapamıyacak hale geldiğimiz zaman ev kirasını da ödiyemeyiz. Sokaklara atılırız. İşte bu 4 daireli ev yakında 4 işçinin malı olacaktır. Siz de kooperatife giriniz ve kuralara katılınız!

2 — Her kooperatif üyesi, bir arkadaşını kooperatife girmeğe zorlamalıdır. Hattâ teklifini kabul etmiyen arkadaşına eski dostluğunu göstermemelidir. Sendika yönetim kurulu üyeleri, genel kurul toplantılarında kooperatifin propagandacısı olmalıdır.

3 — Şehrimizde 90 bin sigortalı, bir o kadar da İş Kanunu kapsamına girmiyen işçi var. Bu işçilerden elli bini kooperatife üye olsa ve ayda 2 lira ödese her ay 100.000 lira elde edilmiş olur. Senede bir milyon 200 bin lira eder. Bu para ile birinci sene 200 işçi ailesi evsizlikten kurtulur. Ev sahibi olanlar kira yerine kooperatife kısa bir müddet taksit öder ve ayda verilecek 30 lira ile kooperatif birinci senede 72 bin lira toplamış olur. Bu duruma göre ikinci sene 214, üçüncü sene 235 işçi ailesi ev sahibi olur. Böylece tamam bedeli üyeleri tarafından ödenen bu evlerden tahsil edilecek alacaklar her ay 19 bin 500 lira eder. Bu para ile her ay 4 işçi ailesi evsizlikten kurtulur.

4 — Eğer işçiler iki lira yerine kooperatife ayda 10 lira verirse o vakit beş yılda elde edilecek ev bir senede vücuda getirilmiş olur.

5 — Yukarıki maddede belirttiğimiz hususlar tahakkuk ederse o vakit yalnız ev değil, işyeri de yapmak imkânı bulunur. Böylece bir kısım ithal malları yerine burada imalât yapılır.

Düşündüğümüz bu noktaları kooperatifin ciddi şekilde ele alması işçilerin menfaati icabıdır. Hükûmetin başaramadığını bizler başarmağa muvaffak olursak sendikacı işçilerin itibarı, tecrübesi ve cesareti bir hayli artar.

İşçinin kooperatife 10 lira verebilmesi için ücretinin yüksek olması şarttır. Bu bakımdan Sendikalar evvelâ ücret dâvasını halletmelidir.

Hukuk Köşesi

Toplanma hürriyeti üzerine

Yazan: Halûk BARUTÇUOĞLU (Avukat)

Çukurova İşçi Sendikaları Birliği 22 Temmuz 1951 pazar günü bir açık hava toplantısı yapmak istemiş. Sebep şu: Çalışma Bakanlığının emriyle Adanada kurulan mahalli komisyon çırçır işçileri için günlük asgari ücreti 200 kuruş olarak tespit etmiş. Bugünkü yaşama şartlarına göre 200 kuruş ücreti pek az bulan Çukurova Sendikalar birliği bu miktarı protesto etmek için vilâyete müracaat etmiş. Vilâyet makamından aldıkları cevap aşağıdadır:

«Hakkınızı ilgili mercilere yazarak arayabilirsiniz. Müracaatınız Tecemmuat Kanunu hükümlerine uymadığından müsaade edilmiyeceğinin bilinmesini rica eder.»

Biz yapılması istenen açık hava toplantısının sebepleri ve müracaat yolları üzerinde değil, toplanma için yapılan müracaatın red edilişi üzerinde durmak istiyoruz. Evvelâ şunu söyliyelim ki hiç bir kimsenin böyle bir toplantıya müsaade etmeme selâhiyeti yoktur. Bu sahada elimizde Osmanlılar devrinden kalma iki kanun vardır. Birincisi 27 Mayıs 1325 tarihli İçtimaatı Umumiye, ikincisi ise 3 Mart 1328 tarihini taşıyan Tecemmuat hakkında muvakkat kanundur.

Hâlen yürürlükte olan ve vatandaşların toplanma hak ve hürriyetlerini tanzim eden İçtimaatı Umumiye Kanununa göre silâhlı olmamak şartile toplanmak serbestir ve müsaadeye tâbi değildir. İçtimaat kanununun birinci maddesi bunu şöyle ifade ediyor.

«Osmanlılar gayri müsellah olmak üzere umumi içtimalar aktinde hürdür. Mevadı atiyede münderiç ahkâma riayet edilmek şartiyle ruhsat istihsaline hacet yoktur».

Kanunun diğer maddelerindeki hükümler ise toplantıyı yapacak olanların yerine getirmeleri icab eden formaliteleri gösterir. Bu maddelerde idari âmirlerinin müsaadelerine dair hiç bir kayıt olmadığı gibi bunların işi savsaklayıcı hareketlerine karşı tedbirler bile düşünülmüştür. Meselâ: Üçüncü maddeye göre sadece ihbar mahiyetini taşıyan beyanname idari makamlara verilir verilmez ilmühaber alınacaktır. Buradaki ilmühaber asla müsaade mahiyetinde değildir. Hem o kadar müsaade mahiyetinde değildir ki Kanun idari makamların ilmühaberi derhal vermemesi halinde beyannameyi verenlere vaziyeti tespit eden bir zabıt varakası tanzim ederek toplantılarını yapmaları hakkını tanımıştır.

Ancak, 3 Mart 1328 tarihinde

(Devamı 3 üncü sayfada)

Somada işçilerden haksız yere fazla para kesiliyor

Postal ve elbise işlerine bakan memur işi pazarlığa döktü...

Soma (Özel) — Garp linyitleri madeni işletmesinde idare amir muavini Macit Özderle işçiler arasında iş elbisesi ve postal yüzünden ihtilâf çıkmaktadır. İşten ayrılan işçiler bunları teslim etmezse usûlen birer lira ödemek mecburiyetindedir. Fakat işçilerden elbise için 13, postal için 15 lira kesmektedir. Hattâ parayı keserken işçilerle pazarlık yapmaktadır. Üstelik iş elbiselerinin müddeti dolmuştur. İşçilere yeni elbise verilmemektedir.

İşçi Hakkı — İdare âmir muavininin bu hareketinin düzeltilmesi ve işçilere hakları olan elbiselerin verilmesi lâzımdır. Dikkati çekeriz.

İşçi Röportajları

Yazan: MUAMMER NAMİ ÖZERKAN

Iztırap İçinde Kıvranan İşçiler: Mahmutpaşalılar

— 3 —

— Mücadele edeceğiz.

— Etmeli.

— Evet edeceğiz, dedi.

— Senelerden beri sindirilip, yıldırılan işçilerimiz, bugün artık haklarını aramanın bir vazife olduğuna inanmışlardır, dedim. Düne kadar işçiye şüphe ile bakanlar bugün anlamışlardır ki Türk işçisinin içinde yabancı emellere hizmet edenler barınamazlar. Bizim istediğimiz iktisadi seviyemizin, dolayısile memleketimizin kalkınması, mevcut iş düzeninin iyi işler bir hale gelmesidir.

— İşçilere gelince diyor, düne kadar sendikanın hiçbir şey yapamıyacağını zannedenler, bugün sendikaya kendiliğinden üye kavuşuyorlar. Üç ay içinde yalnız Mahmutpaşa şubesinin üye adedinin üç misline çıkmış olması bunun güzel bir örneğidir. Toplandıkça ve kuvvetlendikçe daha iyi mücadele etmek imkânlarına sahip olacağız.

Yapılması lâzım gelen işlere ait ne gibi fikirleri olduğu hakkındaki soruma:

— Çoook, diye cevap verdi. Bak hemen aklıma gelen bazı şeyleri gelişigüzel sıralayayım. Meselâ, Sendikacı arkadaşlarımızdan Ali Kurtuluş'un hemen her vesile ile üzerinde durduğu, küçük yaştaki çocukların gece çalışmalarına mani olmak meselesi...

Düne kadar nüfus siyasetinin memleketin ön plânda ele alınacak dâvalarından biri olduğunu ifade edenlerin kulakları çınlasın. Henüz gelişmekte olan vücutların ağır ve yorucu mesai neticesinde nasıl çorak bir toprakta yetişen fidan gibi cılız ve bodur kaldığını görmek insana dehşet veriyor.

180 kara okkalık Filiz Nurullahların neslini biz böyle toprağa gömüyoruz. Yarının ana ve babaları olan bu gençlerden yetişecek nesil hasta ve illetli olursa bunun mse'uliyetini kime yükleyeceğiz? Acı acı düşünüyoruz...

Verem afetini önleyebilmek için bir taraftan mücadele edilirken diğer taraftan neslin bu şekilde adeta veremin kucağına atılışı insanın içini titretiyor.

İsmail Tuğtekin tezgâh başında

— Zayıflık modası geçeli seneler oldu. Zaruret bugün bilhassa Mahmutpaşalı genç kızları bu modaya uyduruyor. Yarın bir aile müessesesi kurmağa namzet genç kız ve erkeklerimizin ağır iş şartları altında her gün bir parça daha sıhhatlerinden kaybetmekte olmaları ne kadar hazindir...

Her kelimesi insanın yüreğine işleyen bu ifade karşısında bahsi değiştirmek istedim. Fakat her dokanışım kangren olmuş yeni bir yaranın deşilmesine sebep oldu.

İsmail Tuğtekin bir an evvel sarılmasına çalıştığı içtimai yaraların teşrihine devam etti:

— Dert bir değil ki, dedi. Hangi cepheden alırsan al. Mahmutpaşalı dertlidir. Yıllardan beri söylenilmesine rağmen en küçük bir salâh emaresi görülmeyişi bize nasıl bir üvey evlât muamelesi yapıldığının açık delilidir.

— Bak, dedi. Üç ay evvel tatbikine başlanan Gelir Vergisi Kanunu bile bizim aleyhimize netice verdi. Eskiden fabrikada çalışan arkadaşlarımız yüzde 30 nisbetinde vergi veriyorlardı. Bugün bu nisbet yüzde 15 e, hattâ en az geçim indirimi dolayısile, yüzde 10 a, yüzde 8 e düşmüştür. Bize gelince: eskiden karneye tâbi tutuluyorduk ve ekserimizin vergilerini iş veren ödüyordu. Tabiî bu arada polis kaydını yaptırmayıp ta vergi kaçıranlar vardı. Bugün bizler de Gelir Vergisi Kanununa tabi olmakla, eskiye nazaran 8 ilâ 10 misli vergi ödüyoruz.

Karneye tabi olan işçilerin de mecbur olduğunu söyledim. İsmail:

— Asıl garip olan da bu, dedi.

— Size misal vereyim:

İki arkadaşız. İkimiz de ayni şartlarla iki iş yerinde çalışıyoruz. Birimizin işvereni esnaf muaflığından faydalandığı için esnaf vergisine tâbi. Yanında çalışan arkadaşımız da karneye tabi tutuluyor, daha az vergi ödüyor. Benim işverenimin başka işleri olduğu için esnaf muaflığından faydalanıyor ve Gelir vergisine tabi tutuluyor. Dolayısile ben de Gelir Vergisine tabi tutuluyorum. Şimdi soruyorum: Benim iş verenimin işleri geniş, kazancı büyükse bunda benim ne alıp vereceğim var?

İş Kanunu şumulüne girmek, onun nisbi de olsa işçilere tanıdığı haklardan faydalanmak için Ahmet Handal, İlyas Gürel, Yusuf Oyur, İsmail Tuğtekin ve daha birçok arkadaşların kapı kapı dolaşıp binlerle imza toplayışlarını ve o zaman henüz birleşmemiş olan iki mensucat Sendikasının müşterek müracaatlerini hatırladım.

İsmail Tuğtekin devam etti:

— Bazı işverenler bu vaziyet karşısında vergiyi karşılamak üzere bir iki kuruş zam yaptı. Fakat ekserisi bunu yapmadı, hattâ zam yapan işverenlere bile tazyik yaptılar.

Hayretle yüzüne baktım.

— Evet, dedi, baskı yaptılar. Fason çalışan bir çok işverenlere yüz verilmemesini, aksi halde iş vermiyeceğini Sendikası merkez yönetim kurulu üyesi ayni zamanda Birlik Yönetim kurulu üyelerinden Muzaffer Candaşla bir arkadaşı da sırf bu vergi farkını istemesi yüzünden işinden olmuş ve senelerden beri çalıştığı iş yerinden on para almadan uzaklaştırılmıştır. Şimdi mahkemenin kararını bekliyen bu arkadaş, haksızlığa uğrayan yüzlerce arkadaşımızdan biridir.

İsmail Tuğtekin içini dökmekte devam etti:

— Haftada yedi gün çalıştığımız halde asgari geçim indirimini altı gün üzerinden tatbik ederler, hafta tatili kanununa aykırı olarak pazar günleri de çalıştırırlar, günde 12 saat mesai farkı almaksızın çalışmaya icbar ederler, istedikleri zaman iş şartlarını keyiflerine göre değiştirip ücretleri indirirler. Bütün bunlara rağmen ağzını açıp tek kelime söylediğiniz zaman:

«— İstersen çalış!» diye kapıyı gösterirler.

Pahalılık Karşısında işçilerimiz

(Başyazıdan devam)

ri arttırma yoluna gidilmesi ve grevlere başvurulması uygun görüldü.

Avusturyadaki kongrede ise hükûmetlerin yürüttükleri harb ekonomisi hayat pahalılığının başlıca sebebi olarak gösterildi ve barış ekonomisinin tatbiki ile dâvanın halledileceği belirtildi.

Görülüyor ki aynı dâvanın halli için ayrı ayrı yolların tatbiki istenmektedir.

Acaba bizim işçiler, hayat pahalılığını önlemek için ilk iş olarak hangi prensipi savunmalıdırlar?

Öyle sanıyorum ki, bugünkü sendikacılığımız ancak asgarî ücret bareminin bütün yurtta yürürlüğe girmesini isteme dâvasını yürütebilecek durumdadır. Gerçekten en lüzumlu iş; bir türlü kurulamyıan asgarî ücret komisyonlarını faaliyete geçirmeğe çalışmak, Ticaret Odasının hayat endeksini esas tutarak ücret ayarlamasını sağlamaktır. Bunu tahakkuk ettirmek için de mevcut imkânların âzamisini kullanmakta tereddüt etmemek lâzımdır. Aksi takdirde sendikalar mevcudiyet sebeplerini unutmuş olacaklardır.

Kemal SÜLKER

Herekede Bölge Çalışma Müdür Vekilini İşçi Mümessilleri protesto ettiler

Şikâyetlerin işveren yanında dinlenmiyeceği aslâ unutu'mamalıdır!

Hereke (Özel) — Hereke fabrikasında işçilerle görüşen bölge çalışma müdür vekiline işçiler, küçük dokuma dairesinin havalandırma tertibatı olmadığından, gayri sıhhi şartlar altında çalıştırıldıklarından şikâyet etmişlerdir. Müdür vekilinin verdiği cevap işçileri hayret içinde bırakmıştır. Zira Bölge Çalışma Müdür Vekili bu şikâyetler karşısında demiştir ki:

«— Eğer fabrika agobun olsaydı derhal emir verip yaptırırdık, fakat Sümerbank milli bir müessesedir. Tahsisat meselesi, para olursa yapar».

Sıcak günlerde işçiler, sıhhi şartları haiz olmıyan bu dairede çok sıkıntı çekmektedir. Bu bakımdan bölge müdür vekilinin işçi mümessilleriyle yaptığı toplantıda fabrika müdür muavininin bulundurulması işçi şikâyetlerinin açıkça belirtilmesine engel olmuştur.

Bölge müdürünün, işveren vekilini himaye etmesini protesto için, işçi mümessilerinin ekseriyeti toplantıyı terketmiştir.

(M. Ö.)

Sef letin sebep olduğu cinayet

(Baş tarafı 1. sayfada)

rın, hırsızlıkların ve çeşitli suçların önlenmesi için çalışan insanların, ihtiyaçlarını karşılıyacak bir refah seviyesine ulaştırılması lâzımdır. İhtiyaç içinde kıvrananlar bulundukça cürümlerin önlenmesi imkânsızdır ve cinayet işlemek dâvayı halletmez.

Toplanma Hürriyeti Üzerine

(Baş tarafı 2. sayfada)

İçtimaat Kanununa ek olarak muvakkat bir kanunla beraber tecemmüat hakkındaki Muvakkat kanun da ayni günde çıkmıştır. Bunlardan biraz bahsedelim.

Bu kanunlar 1912 senesinde yani memleketin oldukça karışık olduğu Balkan harbi sırasında muvakkat kaydile çıkarılmıştır. İçtimaatı umumiye kanununa ek olarak çıkan tek maddeliktir ve «açık yerlerde vukubulacak içtimaatı memleketin huzur ve sükûnunu muhafazaten hükûmet men edebilir». demekle bu gibi hallerde idari makamlara toplantıları daha başlamadan menetmek, yani toplanmaya müsaade etmemek selâhiyetini vermiştir. Fakat esas kanunun mahiyetini değiştiren bu ek kanun 13-6-946 gün ve 4921 sayılı kanunla kaldırılarak toplanabilme hususunda hürriyetleri vatandaşlara iade edilmiş bulunmaktadır.

Muvakkat Tecemmüat Kanunu da 3 Mart 1328 tarihinde çıkmıştır ve kanunun tarifine giren toplantıların dağıtılmasına dairdir. Nitekim üçüncü madde şöyle başlamaktadır: «Tariki âm üzerinde müsellâh veya gayri müsellah tecemmü edildiği halde zabıtai adliye sıfatını haiz olan memurini hükûmet............ mahalli içtimaa gelir.............»

Bundan şu anlaşılır ki tecemmüat kanunu sadece yapılan ve devam eden toplantılar içindir ve henüz yapılmayan toplantılarla hiçbir alâkası yoktur. Bu vaziyete göre Çukurova işçi sendikaları birliğinin toplantılarına mâni kanuni hiç bir engel yok demektir.

Kanunlardaki bütün bu açıklığa rağmen Seyhan valisinin mahut cevap ve hareketi izah edilememektedir.

Anayasanın ve diğer kanunların tabii bir hak olarak tanıdığı toplanma hürriyetini vatandaşlardan esirgediğine göre Vali bey ya kanunu bilmemekte veya vazifesini kötüye kullanmaktadır.

HİKÂYE

İŞBAŞI

Yazan: Rüştü CEYHAN

Tanyerinde sabaha dair henüz hiç bir belirti yoktu. Hâlâ yıldızlarla dolu bir gök uzanıyor, biçilmiş buğday tarlasının içine, harmanlara serilmiş uyuyan ırgatların iniltileri diş gıcırtıları, sayıklamaları duyuluyor, kuvvetli vızıltılarla dolaşan sivrisineklerse, yirmi saatlik müthiş didinmeden sonra bayılmış gibi uyumakta olan ırgatların tuzlu derilerine iğnelerini acı acı batırıyorlardı.

Arada uykulu, yorgun bir küfür, sivrisineklerin anasına avradına söğüyor, sonra hart hart kaşınıyordu.

Yirmi iki yaşlarındaki bekçi, harman makinesinin yanında gerili cibinliğinin içinde uyumakta olan ırgatbaşını uyandırdı.

«Hh!» diye sıçrayan ırgatbaşı bir müddet uykulu uykulu bakındıktan sonra, yatağının altından fosforlu saatini aldı, trahomlu gözlerine iyice yanaştırdı: Saat gece yarısından sonra bir buçuğu gösteriyordu.

Irgatbaşı sesli sesli esnedi, gerindi, bir cigara yaktı, cibinliğinin eteklerini toplayıp üstüne attı. Sivrisinekler derhal etrafını almıştı. Söğdü, eliyle kovaladı, tekrar esnedi, yaşaran gözlerini avuçlarile silerek bir şeyler mırıldandı.

Kırk beş kişilik bir kadroyla çalışması lâzımgelen harman makinesinde, otuz beş kişiyi günde yirmi saat çalıştırıyor, on kişilik farkı cebine atıyordu ama ,o da elinde sopa, ırgatların başında durduğu için günde yirmi saat uykusuzluktan harap oluyor, kolay kolay kendini toplıyamıyordu.

Su varillerinin orda bir öküz arabası durmuştu. Irgatların sabah kahvaltıları olan, siyah siyah, yumruk gibi yumruk gibi somunlar dolu çuvallar indiriliyordu.

Irgatbaşı:

«— Halo Şamdin uyandı mı?» diye sordu.

Bekçi:

«— Git kendin uyandır! dedi, ben yılıyorum o heriften... Adama deli camız gibi bakıyor!»

Irgatbaşı güldü.

Arkadaşlarının kısaca Şamdin dedikleri Şemsettin, kısa boylu, kalın, fevkalâde kuvvetli biriydi. Çok konuşmazdı. Birdenbire parlar, söğer sayar, kavgaya tutuştu mu ölümüne giderdi... Harman makinesinin en zor yeri olan «Koltukcu» lukta üstüne yoktu. Hücumla deste taşıyan on dört kişinin koşar adım iş görüp yoruldukları olurdu da, Halo Şamdin bana mı demezdi. Harman makinesinin ağzında dimdik durur, aşağıdan uzatılan koca koca buğday demetlerini şaşılacak bir çabuklukla makinenin doymak bilmeyen ağzından içeri verirdi.

Bütün mevsim, günde yirmi saat çalıştığı, çifte haftalık aldığı halde, beş kuruşu bulunmaz, hafta sonları hesaplarında çoğu sefer borçlu çıkardı. Bu hesaplarda borçlu çıkmayan işçi yoktu ki... Çünkü ırgatbaşı, yeğeni Karamaça Veysel vasıtasile ırgatlara veresiye esrar, afyon sattırır, çay verir, bilhassa kumar oynatırdı. Kumar oynayıp, çay, esrar içmeyen, afyon atmayan, ırgada iş vermezdi. Halo Şamdin'i en çok, ırgatları kumara oturttuğu için sever, aksi olduğundan dolayı da ondan çekinirdi.

Lâkin Halo Şamdin, afyonla uyutulmuş bir yılan gibi zararsızdı. Emeğinin tam karşılığına filân kulak asmaz, fırsat buldukça veresiye kumar oynar, bir makine gibi iş görürdü.

Irgatbaşı yere diş verip küçük su döktükten sonra, tarlanın ta öbür ucunda, iplik çuluna sarınmış horlamakta olan Halo Şamdin'in yanına gitti, onu sarstı. Halo Şamdin sıçradı, akları kanlı korkunç gözlerile ırgatbaşıya baktıktan sonra, çuluna tekrar sarınıp devrildi, hemen de uykuya geçti.

Irgatbaşı gülerek:

«— Oooo Şamdin! diye tekrar sarstı, Şamdiiin!!! Şamdinloo! kalk, kalk babam kalk! Sen kalk ki Şamdin ağa kalkmış diye millet de kalksın! Kalk haydi!»

Halo Şamdin ağır ve terli, bir yandan bir yana döndü.

«— Kalk! Kalk babam, kalk! Sen halk ki Şamdin ağa kalkmış deyi...»

İstemiye istemiye doğrulan Halo Şamdin, gözlerini iri yumruklarile ağır ağır uğalıyarak doğruldu, sesli sesli esnedi. Akşam üstüste boğduğu çifte kâğıtlı esrar cigaralarının dalgası içindeydi hâlâ... Tükrüğü yapışkan bir hal almıştı.

«— Sahat ne çiye?» diye sordu.

Irgatbaşı:

«— Üç babam, dedi, üç!»

Halo Şamdin:

«Arrr!!!» diye sıçradı. Tarlaya serili İçliğini aldı, çiyden nemlenmişti. Hâlâ dehşetle gidişen sırtına geçirdi. Buğdayın ince kılçıklarından sakınmak için, yüzünü, boynunu bezlerle sıkı sıkıya sardı, toz gözlüğünü gözüne taktı, çulunu omuzuna vurup, harman makinesinin yolunu tuttu.

Irgatbaşıyla bekçi, tarlaya, harmanlara serili ırgatları tekme, tokat, küfürle uyandırmağa başladılar.

Irgatbaşı boyuna:

«— ... Şamdin ağa bile kalktı, kurtlar, kuşlar tüm uyandı, öğle oldu!»

Diye söyleniyor, arkadan basıyordu küfürü. Irgatları işe erken kaldırmak ve vaktin geldiğine onları inandırmak için, köy yerlerinde hocalar temin edilerek, ezan sabah namazı vaktinden çok erken okutulurdu.

Harman makinesini çeviren traktörün motörü birdenbire çalışınca, gecenin nemli havasına ekzozdan çıkan mazot kokulu duman yayıldı. Toz içindeki uzun kayış deli deli dönmeğe başladı, makinelerin kulakları yırtan şakırtılı gürültüsü bütün sesleri yuttu ve karıncaları hatırlatan otuz ırgat yirmi saat sürecek olan, insan tâkatinin üstünde bir çalışmaya başladı.

Beden kalınlığında, daha da kalın buğday demetleri omuzlarda uçurularak harman makinesine götürülüp Halo Şamdine uzatılıyor, harman makinesinin doymak bilmeyen ağzı bu demetleri yutuyor, altın sarısı bir su gibi pırıl pırıl buğday kusuyordu.

İŞÇİ ARANIYOR

İş ve İşçi Bulma Kurumu Müdürlüğünden:

160 dokumacı, vargelci ve bobinci kadına, 15 erkek ve kadın lâstik işçisine, 4 dokuma boyacısına, 2 yirmi senelik usta marangoza ve bir mobilyacı marangoza, 40 arkalıklı hamala 1 Fransızca ve İngilizceyi iyi bilip konuşan ve okuyup yazan daktiloya, 2 buldozerciye ihtiyaç vardır.

İsteklilerin Cağaloğlunda Müdürlüğümüze müracaatları.

35 ev hizmetçisi kadına ihtiyaç vardır. İsteklilerin Beşiktaş Spor Caddesindeki büromuza müracaatları.

İşçi ve SPOR

Güreşçi Faik Ağabey Kupası

Doğan Güneş, Akınspor, Çetinspor, Kalespor, Ay-Yıldız takımları rakiplerini mağlûp ettiler

«Güreşçi Faik Ağabey» Kupası maçlarının 3 üncü haftası 5/8/951 Pazar günü yine Eyüb sahasında devam edilmiştir. İlk maç saat 9 da DOĞAN GÜNEŞ—CAM SPOR arasında yapılmış ve Doğan Güneş zayıf bir kadro ile Cam Sporu 3-2 mağlûp etmiştir.

İkinci maç saat 11.00 de Akınspor — Bülbüldere arasında oynanmış ve Akınspor güzel bir oyundan sonra 2-1 galip gelmiştir.

Bu maçtan sonra 3 üncü maç Yıldıran Spor — Çetin Spor arasında yapılmış, Çetin Spor sahadan 3-1 galip ayrılmıştır.

Dördüncü maçı Kalespor — Doğan Yıldız'la yapmış maç 4-0 Kalespor'un lehinde nihayetlenmiştir.

Haftanın son karşılaşması Ay—Yıldız - Balat Kültür Spor arasında olmuştur. Saat 17.00 de başlanan bu maça Ay—Yıldız şu tertiple sahada görülmüştür:

Kadri — Rasim, Bekir — Kadri, Mehmet, Fuat — Mehmet, İsmail, Ahmet, İbrahim, Emin.

Maç başlar başlamaz Ay—Yıldızın düzgün bir oyunla rakip yarım sahasına yerleştiği görülüyordu. Muntazam paslarla ve çok güzel bir anlaşma ile Balat Kültürü hırpalıyor, Balat Kültür de bütün gayretleri ile topu kaleden uzaklaştırmak istiyorlardı.

18 inci dakikada Kültür Sporluların biraz açıldığı görüldü. Topu ayaklarında tutmadan sür'atli bir oyun tarzı tatbik ediyorlar, fakat Ay—Yıldız'lılar her zamanki açıkları vasıtasile ve uzun paslarla oynuyorlar. Akın üzerine akın tazeliyorlar. Bu hâkimiyet hemen tesirini gösterdi. 30 uncu dakikada İsmail geriden aldığı pasla Kül tür kalesine kadar inerek güzel bir vuruşla Ay—Yıldız'a ilk golü kazandırmış oldu ve devre 1-0 Kültürün aleyhinde bitti.

İkinci devre Ay—Yıldızlılar bir kaç tehlikeli anlar geçirdiyse de İsmailin 52 nci dakikada attığı ikinci golden sonra Kültür takımının baskısı hafiflemişti. 59 uncu dakikada Ay—Yıldız bir korner kazandı. Korneri İbrahim çekti, top süzülerek kaleye girerken bu yüzde yüz golü Kültürlüler penaltı ile neticelendirdiler. Penaltıyı Ahmet ters bir vuruşla avuta atarak bir golü heba etmiş oldu. Henüz aradan 5 dakika geçmişti ik Ahmet santradan aldığı topu çalımlıyarak çok güzel bir gol atmış oldu. Bu golün arkasından Mehmet de Ay—Yıldıza son 4 üncü golü kazandırdı. Bu gollerden sonra Kültürlüler de penaltıdan bir gol atarak vaziyeti 4-1 yapmağa muvaffak oldular ve maç da 4-1 Ay—Yıldızın galibiyeti ile sona erdi.

Faik KALYONCU

HUSUSİ MAÇ

5 Ağustos 1951 Pazar günü Bozkurt sahasında Olimpiyat Spor—Fener Kültür Spor arasında bir dostluk maçı yapılmıştır. Bu maçta Olimpiyad Spor'lular şu kadroyla sahada yer aldılar:

Yorgi — Emin, Necati — Atılâ, Ahmet, Mustafa — İhsan, Hasan, Şeref, Reşat, Oktay.

Maç başladığı zaman Olimpiyatlıların anlaşmalı bir oyun tutturarak Fener Kültür kalesini zorlamağa başladığı görülüyordu. Üst üste yapılan akınlarda Olimpiyat-Spor İhsanın vasıtasile 2 gol kazandılar. Ve devre 2—0 Olimpiyatın galibiyeti ile sona erdi.

İkinci devre maç çok çetin oluyordu. Fener Kültürüân değişik bir kadroyla maça başladığı görülüyor. İşte bu değişik kadro sayesinde Fener Kültür Sporlular üst üste 3 gol atarak sahadan 3-2 galip ayrıldılar. Bu maçta kuvvetli rakipleri karşısında Olimpiyatlılar çok iyi muvaffak olmuşlardır.

Sendikalar Birliğinde istifa temayülü

(Baş tarafı 1. sayfada)

Kurulu üyelerinden İsmail Kılıç gerek sendikasının, gerekse Birliğin Çalışmalarının tatmin edici olmadığını bildirerek bir arkadaşımıza demiştir ki:

«— Sendikalar Birliği içinde işçi dâvaları üzerinde durmayıp da şahıslar üzerinde ileri geri konuşmalar yapmağa mecbur kalmamız üzücü bir şeydir. Bu durum karşısında Birliğin işçi dâvasına hizmet ettiği iddia edilemez. Bence bu ahenksiz çalışmaya devam etmektense toptan istifa etmemiz daha yerinde olur.»

İsmail Kılıç, Ekmek, Simit, un ve unlu mamûlât İşçileri Sendikasının da bir türlü yönetim kurulu toplantısı yapamadığını bildirmiş ve genel kurulun pek yakında toplanması gerektiğini bildirmiştir.

Beykoz Spor

Tanınmış sporculardan Kenan Dinçer, Beykoz-Spor adlı bir spor dergisi çıkarmak için çalışmalara başlamıştır.

iş mahkemesi

(Baş tarafı 1. sayfada)

ara vermeden vazifelerine devam ediyordu. İşverenler adına da Sami Beler duruşmalara katılıyordu.

İş mahkemelerinin, çok bariz haksızlıklara uğrayan işçiler lehine verdiği kararlar işverenleri memnun etmemiştir. Bunun üzerine işverenler, iş mahkemesini çalışamaz hale getirmek yolunu tutmuşlardır. Sami Beler 1,5 ay önce işlerinin çokluğunu ileri sürerek iş mahkemesindeki vazifesinden istifa etmiştir. İşveren yedek hâkim üyelerinden Nurettin Baban da «meşguliyet» sebebiyle mahkemeye gelemiyeceğini bildirmiştir. Üçüncü yedek Âtıf İlmen ise, «ancak haftada bir» vaktinin müsaid olduğunu söylemiştir. 4 üncü yedek üye olan Şefkatı Türkekul da haftada iki gün mahkemeye gelebileceğini ileri sürmüştür. Böylece iş mahkemelerinden birisi haftada ancak üç gün dâvalara bakabilecek duruma düşmüştür. Diğer iş mahkemesi ise hiç bir dâvaya bakamıyacak kadar kadrosuz kalmıştır. Bu hal Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Fakat yüzlerce işçi, sürüncemede kalan dâvalarının bir an önce neticelenmesini beklemektedir.

Tütün işçileri

(Baş tarafı 1. sayfada)

kesilsin, yahut hiçbirimiz ödemiyelim. Bu aykırılık neden ileri gelmektedir?»

şan 30 işçiden yalnız 5 inden prim kesilmektedir. İşçiler şunu sormaktadır:

«— Ya hepimizden prim

Belirtildiğine göre daimî iş yerlerinde çalışan daimi işçiler ihtiyarlık sigortası primi ödemektedirler. Fakat bazı yerler bu primden kurtulmak için hilelere başvurmaktadır. Gerek Sigorta Kurumu, gerekse Bölge Çalışma Müdürlüğünün bu durumla ilgilenmesi istenmektedir.

Hayat pahalılığına dayanamıyan işçiler ücretlerine zam istiyorlar

(Baş tarafı 1. sayfada)

fiyet ve diğer sosyal hastalıklar da durmadan artmaktadır.

BEYKOZ DERİ FABRİKASI İŞÇİLERİ

Ücretlerin azlığı yüzünden Beykoz Deri ve Kundura işçileri toplulukla iş ihtilâfı çıkarmışlardır. İşçiler, ücretlerine en az %35 zam istemşilerdir. İl Hakem Kurulunun tayin ettiği heyet fabrikada gerekli incelemeyi yapmıştır. Bölge Çalışma Müdürü Bedii Süngütayın da dahil olduğu heyet işçileri zam talebinde haklı bulmuştur. Yapılan soruşturmalara göre 40 senelik kalifiye bir işçinin saatte 61 kuruş, 15 senelik bir işçinin saatte 37 kuruş aldığı görülmüştür. 14.00 işçinin saatte 37 kuruş ücretle işe başladığı ve hâlen işçilerin yüzde sekseninin saatte 65 kuruş aldığı ve ayda ellerine geçen paranın vergisi hariç yüz lira civarında olduğu öğrenilmiştir.

DABAG, DERİ İŞÇİLERİNİN İŞ İHTİLÂFI

Dabağ ve deri işçileri Sendikası ilk defa olarak toplulukla iş ihtilâfı çıkarmak zorunda kalmıştır. Aleko Dulo kösele fabrikasında çalışan 80 işçi sendikaya müracaat etmiş ve ücretlerinin azlığını, geçinemediklerini ileri sürerek işin ihtilâfa dökülmesini istemiştir. Bunun üzerine Sendika, bu fabrikadaki üyelerinden imza toplamağa başlamıştır.

İşçiler bugünkü ücretlerine yüzde 50 zam istemektedirler.

VAKKO FABRİKASINDA

Vakko emprime fabrikası işçileri de iş ihtilâfı çıkarmış ve vergilerin evvelce işveren tarafından ödendiği halde şimdi işçilerin ücretlerinden kesildiği şikâyet edilmiştir. İşverenden ücretlere yüzde 50 zam istenmiştir. Fakat Vakko fabrikası müdürlüğü, işçilerin toplulukla iş ihtilâfına gitmemeleri için vergiyi ödemeyi uygun görmüştür.

GABRİYEL GABRİYELOĞLU FABRİKASINDA

G. Gabriyeloğlu fabrikası işçileri de randıman primlerinin mikdar ve şekline itiraz etmiş, iş ihtilâfı çıkarmak için teşebbüslere girişmiştir. İşçiler ayrıca ücretlerin her hafta verilmesini istemişlerdir. Çünkü işçiler 15 günde bir aldıkları ücretin bir kaç gün içinde harcandığını, her ay 20 gün kadar parasız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu bakımdan ücretlerin her hafta verilmesi istenmiştir.

TEKEL İŞÇİLERİNİN ZAMMI

Bir kısım tekel işçilerine yüzde 25-30 nisbetinde yapılan zamdan sonra işçiler yeni bir ücret düşürme işiyle karşılaşmışlardır. Tekel Genel Müdürlüğü bu defa fazla mesaileri kaldırmağa başlamıştır. Cibali Tütün ve Sigara fabrikası işçilerinin el - paket kısmında çalışanlar hariç hepsinin fazla mesaileri kesilmiştir. Bu arada cumartesi günü ilk defa olarak fabrika saat 13 de paydos etmiş, pazar revizyonları kaldırılmıştır. Böylece işçiler, ücretlerinin yüzde 45 inden fazlasını kaybetmişlerdir. Yapılan %30 zamma rağmen işçiler evvelkinden daha düşük ücret almağa başlamıştır.

Gaziantep (Özel) — Mensucat Sanayı İşçileri Sendikasının yıllık kongresi 22/7/951 pazar günü saat 10 da yapılmıştır. Kongre başkanlığına Kemal Yıldız, başkan vekilliğine Ahmet Pehlivan, kâtipliklere Hilmi Beşe ve Dede Tercen seçildikten sonra, Sendika Başkanı raporunu okumuştur. Bu arada İş Kanununun işçiyi tatmin etmediğini, hükûmetin iş başına geçtiği zaman bu gibi aksaklıkların düzeltileceğini vaad ettiğini, fakat şimdiye kadar vaadların yerine getirilmediğini, işçinin özbe öz hakkı olan ücretli hafta tatili kanununun hâlâ çıkarılmadığını, bu yüzden işçilerin aç karnına pazar tatili yaptıklarını acı acı anlatmıştır. Sendika başkanı hastalık ve analık sigortası kanununun ilimizde tatbik edilmesini, iş mahkemesinin kurulmasını ve asgari ücret komisyonunun bir an evvel faaliyete geçmesini istiyerek sözlerine son vermiştir.

Bundan sonra Avukat Hüseyin Tavşancıl söz almış, iş kanununda bir çok noksanlıklar olduğunu izah etmiştir. Avukat Refik Danış da söz alarak Türk işçisinin yakın zamanda atmış olduğu muvaffakiyetli adımlardan bahsederek, kongreye başarı dilemiştir. Müteakiben Sendikanın Hukuk Müşaviri Avukat Hayri Elbeyli Türk işçisinin kazancının ancak kuru ekmeğe kâfi geldiğini, her hangi bir iş dâvasının mahkemeye intikal ettiği zaman, ücretli avukat tutması şöyle dursun, vekâletname çıkarmıya dahi parası olmadığını, iş kanununun işçileri tatmin etmediğinden bir çok hakların kaybedildiğini etraflıca anlatmıştır. İşçilerden Hüseyin Gündüz de Gaziantepde bir İşçi Sigortası ajanlığının kurulmasını istemiştir.

Kongrede Soymer ve Veliş iplik fabrikaları işçilerine %40 zam hapılması için çalışılması karar altına alınarak toplantıya son verilmiştir. Yapılan seçim sonunda Ali Haydar Mutaf başkanlığa, Kemal Yıldız başkan Vekilliğine, Hilmi Beşe kâtıplığe, Hüseyin Gündüz veznedarlığa, Ömer Asım Beşe saymanlığa getirilmiştir. Başarılar dileriz.

(A. M. Ö.)

GARP LİNYİTLERİ İŞLETMESİNDE

Tunçbilek (Özel) — İşletmemizde hayat pahalılığı karşısında düşük yevmiye ile çalışan işçilerin zam isteklerine set çekmek için bir imtihan usulü kabul edildi. Bunun acısını bütün işçiler tam mânası ile çekmektedirler. İmtihan şu şekildedir:

1 — Yevmiyesi 350 kr. tan yukarı olanlar 6 ay ara ile imtihana girebilirler.

2 — Kazanılsa dahi privenin müsait olması şarttır, yoksa gelecek seneyi beklemesi şarttır.

3 — İmtihan hem yazılı, hem amelidir. Alınacak notlar 6 dan yukarı olmalıdır.

4 — İmtihanda not derecesi ne olursa olsun yevmiyeye 25 kuruş zam yapılır.

İmtihan seçilecek mümeyyizler tarafından evvelce hazırlanmış sorularla değil, mümeyyiz hey'etinin insaf ve merhametine kalmıştır. Meselâ: Ayni meslekte çalışan bir işçiye 15.00 cm. nin kaç metre olduğu sorulur. Diğerine sıcak bir yere kurulacak borunun boyuna kadar hesaplatmaya gidiler. Bu sorular arasındaki fark kör bir göz tarafından dahi görülür. Geçenlerde bir imtihan sonunda 83 kişiden yalnız sekiz kişinin kazanması bu imtihanın gayesini anlatır. Bizce bu imtihan işçiye zam vermek için değil, zam isteklerini kösteklemek ve bir dahaki sefere zam için müracaat edeceklerin gözünü korkutmak için ihdas edilmiştir.

Şimdi soruyoruz: Evvelce zam için alınacağı söylenen karar bu mudur? Ve adilâne olduğunu düşünenlerin 83 kişide 8 kişinin kazanması karşısındaki düşünceleri nedir? Bunu öğrenmek istiyoruz.

Miting yerine Basın Toplantısı

(Baş tarafı 1. sayfada)

grev kanunu tasarısının bugünkü şeklini protesto ve ücretli hafta ve bayram tatillerinde İş Kanununa tâbi olan ve olmıyan işçilere tam yevmiye verilmesini istemek için Beyazıtta bir miting yapılması lüzumunu bildirmiştir. Sendikalar Birliği Yönetim Kurulu, bu takriri incelemiş ve «şimdilik mitinge lüzum olmadığı» kararını vermiştir. Birlik, ilk olarak bir basın toplantısı yapılarak bu isteklerin basına aksettirilmesine, ileride lüzum hasıl olursa miting yapmak için müzakere açılmasına karar vermiştir.

İşçi Hakkı: — Mitinglerin işçi ve hükûmet üzerindeki tesirlerinin basın toplantısından çok daha müsmir olduğunu unutmamak lâzımdır. Basın Tek nisyenlerini istediği mitingden dolayı tebrik ederiz.

İŞÇİ HAKKI

Haftalık Siyasi Müstakil Gazete

☆

Gönderilen yazılar geri verilmez.

☆

Yıllık abonesi 520 kuruş
Altı aylık 260 kuruş

☆

İlân Tarifesi

Başlık	20.00 lira
Resmî ilânların bir santimi	2.00 »
Kongre ilânları	7.50 »

Doğum, nişan, düğün ve ölüm ilânlarından hiçbir ücret alınmaz.

☆

Basıldığı yer:
İstanbul, ŞAKA Matbaası

Gazetemizi Gönderdiğimiz Sendikalara

«İşçi Hakkı» gazetesinin ilk sayısından itibaren her nüshasında sendikalara muayyen miktarda gönderdik. Bir kısım sendikalar bugüne kadar ne hesap gönderdiler, ne de bir talepte bulundular.

Gazetenin yaşaması için hesapların gönderilmesi ve istenilen gazete miktarının bildirilmesi lâzımdır. Her gazeteyi sendikalara 8 kuruştan gönderiyoruz. Buna göre hesap edilip bedellerinin posta havalesiyle gönderilmesi, satılmıyanların da iadesi lâzımdır. Bu ayın 15 ine kadar hesap göndermiyen sendikalara sevkiyatı keseceğimizi bildiririz.

İngilterede sendika Faaliyetleri

Bütün işçileri ilgilendiren mühim bir yazı gelecek sayıda